

ВІТАЄМО З ДНЕМ ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТИ!

Напередодні свята жодного оголошення в актовому залі нового корпусу Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя було, як завжди, гамірно і людно: відзначався День працівників освіти.

Кращих працівників і студентів нагороджували почесними грамотами та грошовими преміями. До уваги освітян — концерт, підготовлений кращими виконавцями факультету культури та мистецтв. І традиційно — виступ лауреата міжнародних конкурсів молодіжного хору «Світич».

Цього року прокотилася хвиля чуток про те, що вітати зі святом приїде Олександр Пономарьов. Але

напередодні свята жодного оголошення в актовому залі нового корпусу Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя було, як завжди, гамірно і людно: відзначався День працівників освіти.

Ректор університету вітає освітян навчального закладу з професійним святом

На сцені НДУ виступає Олександр Пономарьов

справи, а не слова.

На сцені з'явився Петро Мага та оголосив, що до виступу запрошує заслужену артистку України Ольгу Чубарову, сила голосу якої просто зачарувала глядачів.

А потім на сцені з'явився народний артист України Олександр Пономарьов, виступу якого так довго чекали глядачі. Сорокахвилинний концерт метра української естради наповнив вибуховою енергетикою весь зал. Усі були в захваті. Свято вдалося.

Цей номер газети вийде друком після виборів. Тому це аж ніяк не передвиборча агітація. Та й справа не в особі того, хто запросив артистів, а в особистостях самих артистів, які змогли подарувати свято всім освітянам і працювали, як перед багатотисячною аудиторією. А також у глядачах, які розходилися з концерту з відчуттям свята, а це — найголовніше.

Наталія Ландар

РЕДАКЦІЙНОМУ КОЛЕКТИВУ ГАЗЕТИ «ALMA MATER»

Щиро вітаю вас з ювілеєм "двадцятиліттям з дня заснування газети «Alma mater» Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя! Її поява стала можливою у той складний і буремний час, коли в новоствореній незалежній державі відбувався процес демократизації суспільства.

Із перших номерів «Alma mater» стала справжнім літописом Ніжинської вищої школи, фіксуючи знакові моменти в житті навчального закладу. Своєю увагою до важливих подій університету вона залишає широкий простір для майбутніх дослідників історії одного з найстаріших навчальних закладів на Лівобережній Україні, глибокого аналізу причин і наслідків епохальних для нашого навчального закладу змін.

Колективу редакції бажаю, щоб газета радувала своїх читачів, не перетворювалася на рутину, щоб кожен номер ставав перемогою "бажаного і очікуваного, а початок роботи над черговим номером сприймався як початок роботи над новим відкриттям, яке буде ще більш цікавим і значимим!

Ще раз вітаю редакційний колектив та читачів газети, зичу міцного здоров'я, щастя, благополуччя, родинного тепла, нових творчих успіхів і звершень!

З повагою, ректор університету професор О.Д.Бойко

І.І.Куровський, кандидат у народні депутати, який протягом п'яти років був незмінним спонсором «Світича». Керівники хору — заслужені діячі мистецтв Людмила Шумська та Людмила Костенко запросили його на свято, Іван Іванович, не довго думаючи, теж вирішив зробити подарунок — і запросив до університету Олександра Пономарьова, про що й повідомив усім присутнім у залі під час вітального слова. І жожного слова політичної реклами - мовляв, хай говорять

СВЯТКУЄМО ЮВІЛЕЙ

Двадцять років тому світ побачив перший випуск університетської багатотиражки «Alma mater». Уже двадцять? Усього лиш двадцять. У вузівській багатотиражки все ще попереду – більш солідні ювілеї, нові ідеї, нові редактори, нові дописувачі, нові звершення... А це свято дня народження газети знаменно тим, що це одна з перших віх наступних ювілеїв, які, будемо сподіватися, будуть пройдені впевнено і з гідністю.

Газета народилася в складний час і стала однією із перших ластівок демократизації суспільства молодій незалежній державі. Як вона з'явилася, чим жила, розкажуть люди, причетні до її створення та функціонування. Отже, запрошуємо до слова...

О Л Е К С А Н Д Р
ЗАБАРНИЙ, *декан*
філологічного факультету,
член Національної спілки
журналістів України,
член Національної спілки
письменників України

16 жовтня нинішнього року виповнюється двадцять років як вийшов друком перший номер вузівської газети «Альма матер». Задум створити газету, яка б стала рупором громадської думки в інституті у перший рік державотворення незалежної України, визрів у думках і серці ректора вузу академіка Ф.С.Арвата давно. Приїхавши до Ніжина із Чернівецького державного університету, який мав власну багатотиражку, Федір Степанович вважав, що вуз із такими славними історичними та освітянськими традиціями неодмінно повинен мати свій друкований орган. Цю ідею він плекав майже десять років. Проте у тогочасній командно-адміністративній освітянській системі вибити дозвіл на створення власного друкованого органу було не просто. А щонайголовніше, не було колективу однодумців, які б могли взятися за реалізацію цього задуму. Справа зрушилась, коли до інституту приїхав і влаштувався на посаду викладача, випускник Львівського поліграфічного інституту імені

ШЛЯХОМ СТАНОВЛЕННЯ

Івана Федорова, професійний редактор Олександр Григорович Астаф'єв. Саме навколо нього і почали гуртуватися небайдужі до газетної справи викладачі та студенти, такі як: професор Олександр Ковальчук, доценти Павло Михед, Микола Папуча, Марія Астаф'єва, Федір Євсєєв, студенти Валерій Кичко, Наталка Арендар, Василь Голован та інші. Після здобуття Україною незалежності цензурні лещата значно ослабли і, зрештою, виникла реальна можливість реалізувати омріяний задум. Були знайдені кошти для друкарських витрат, складено кошторис, до вузу на посаду редактора газети було запрошено члена Спілки журналістів України Олександра Безпалого, створено редакційну раду, яку очолив проректор з соціально-педагогічних питань М.В. Папуча. І ось 16 жовтня 1992 року перший номер вузівської газети вийшов у світ. Пам'ятаю з якою радістю зустріли вихід газети викладачі та студенти інституту. На кожній кафедрі, у кожній студентській групі йшло жваве обговорення «першої ластівки». Я не випадково взяв цей вислів у лапки, бо саме так назвав газету у своєму вітальному слові академік Федір Арват: «Шановний читачу! Перед тобою первісток інститутської багатотиражної газети «Альма матер». Вона, як та ластівка, нестримно випурхнула в цей неспокійний світ». А далі Федір Степанович написав про те, що зумовило появу газети: «У витоках розбудови нової незалежної України кожен з нас звіряє час зі своїми помислами й

надіями, визначається у житті... нам треба багато переосмислити, виважено оцінити сьогодні й своє буття. До деякої міри, шановні читачі, допоможуть збагнути поточний момент наші полемічні роздуми й міркування, а остаточно підсумує цей складний процес сама історія».

Пророчими виявилися слова нашого мудрого наставника. Саме час і визначив оті життєві, ідеологічні та моральні критерії, за якими жила газета. Усі ці двадцять років газета сповідувала ідеї справжнього демократизму та національного патріотизму, на її шпальтах дискутувалися найактуальніші проблеми вузівського життя. А ще газета стала стартовим майданчиком у самостійні журналістські світи для сотень вихованців університету.

Двадцятирічна історія газети - це ілюстрована історія життя Гоголівського вузу в надзвичайно складний і водночас визначальний для нього час. Це час утвердження нової моралі, нових духовних цінностей, час відродження кращих освітянських традицій університету.

Журналістська доля зводила мене з багатьма періодичними виданнями України. Двадцять років тому привела вона мене і до «Альма матер». Цей шлях, який я пройшов разом із газетою, був щедрим на дописи, нариси, репортажі та рецензії. Але, щонайголовніше, він був щедрим на зустрічі з цікавими та щедрими на добро людьми. Я мав щастя працювати в редакційному колективі поряд з такими людьми, як член Спілки письменників України, доцент Павло Олек-

сандрович Сердюк, член Спілки журналістів СРСР Олена Володимирівна Плаушевська, з такими цікавими науковцями та публіцистами, докторами філологічних наук, як Олександр Астаф'єв, Павло Михед, Олександр Ковальчук. Саме на газетних шпальтах «Альма матері» познайомився я з Ігорем Качуровським, Яром Славутичем, Іваном Кошелівцем, Романом Іванчуком, Юрієм Мушкетиком і цей перелік можна продовжувати.

Я вдячний журналістам, які всі ці роки, незважаючи на політичні шторми та фінансові негаразди, міцно тримали стерно газети і не збочували із обраного курсу. Це в першу чергу стосується редакторів «Альма матер» членів Національної спілки журналістів України, заслуженого журналіста України Олександра Безпалого та Тетяни Сидоренко. Ось вже дванадцять років очолює редакцію газети магістр філології Наталка Ландар. Людина виважена, толерантна, але водночас принципова у стратегічних питаннях, вона стала отим творчим підмурівком, на якому сьогодні будується газета, а ще пані Наталя стала доброю порадицею для багатьох студентів університету, які роблять свої перші кроки в журналістиці.

Тож вітаючи нашу газету зі славним ювілеєм, хочу побажати її редакційному колективу гострого пера, творчого натхнення, козацького здоров'я, фінансового благополуччя. А шановному видавцеві – достатку і щедрот.

УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ГАЗЕТИ! ДЖЕРЕЛО НАСНАГИ І ДУХОВНОСТІ

Ніжинський вуз імені Миколи Гоголя споконвіку славився своєю творчою елітою. З його аудиторій вийшла помітна плеяда науковців, поетів, письменників, журналістів і, звичайно, вчителів, котрі неабияк прославили свою «альма матер» на педагогічній ниві України та зарубіжжя.

Та, щоб об'єднати у воднину сув'язь нестримний потенціал наукової думки й творчого злету педагогів та студентів, нашому вишу бракувало свого загальноінститутського засобу масової інформації. Тобто багатотиражної газети. І все-таки, мабуть, головною причиною створення часопису стали демократизація суспільства й розбудова нашої незалежної України.

Ініціаторами заснування багатотиражки стали члени Спілки письменників України доценти Олександр Астаф'єв, Павло Сердюк та завідувач кафедри всесвітньої літератури Павло Михед. Благородний задум нестримної трійці був охоче підтриманий ректором академіком Ф.С.Арватом та вченою радою інституту.

Мені, як випускникові Гоголівського вузу, пощастило бути її першим редактором. Хоча перед цим пройшов неабиякий гарт на журналістській ниві районних газет і навіть обласної – «Деснянської правди».

Перед тим, як оформитися на нову посаду, Федір Степанович запитав:
– А в тебе хоч є вища освіта?
– Аж дві, – відповів я.
– Тоді йди у відділ кадрів і оформляйся на роботу.

Так почалося моє перше редакторство.

Перед випуском першого номера газети довелося виконати декілька важливих завдань: створити редколегію, до складу якої увійшли провідні фахівці кафедр української та світової літератури, письменники, журналісти та студенти, та головною перепоною стало, яким іменем наректи нове видання. Влучну назву дав газеті Павло Михед – «Алма матер». професійний художник Ніжина Валерій Ісаєнко зі смаком написав заголовок.

Перший номер часопису благословив у світ ректор вузу академік Федір Арват 16 жовтня 1992 року. На її шпальтах виступили завідувачі кафедрами П.Михед, М.Бойправ, В.Томек, студентка V курсу російського відділення С.Стужук. Також висвітлено зустріч прихильників творчості відомого українського письменника лауреата державної премії імені Тараса Шевченка Романа Іванчука, автора знаменитих ро-

ОЛЕКСАНДР БЕЗПАЛИЙ, заслужений журналіст України, перший редактор газети «Алма матер» (1992 - 1997 рр.)

манів «Мальви» та «Орда» історичного спрямування. Нашому кореспонденту дав інтерв'ю про міжнародні зв'язки декан факультету іноземних мов О.І.Близнюк.

І так номер за номером «Алма матер» постійно входила в свій звичайний режим буденності. Окремі її матеріали передруковував обласний тижневик «Гарт» і навіть дав добірку матеріалів під рубрикою «У нас у гостях «Алма матер». Це радувало і водночас спонукало на пошуки і висвітлення нових цікавих тем.

Траплялося так, що після одного з випусків часопису за телефоном в редакцію і наказано негайно з'явитися в ректорат. Подібного в моїй журналістській практиці ще не було. А вже до висвітлення матеріалів ставився серйозно, старався не допускати ніяких неточностей, ляп і перешкод.

Переступивши поріг поважної приймальні, мені відразу ж вказали на кабінет. У ньому сиділи два провідні вчені, літератори (з відомих причин не називаю їхніх імен), тримали в руках газету й скептично, з відблиском іронії на вустах, пильно дивилися на мене.

– А ти знаєш, що в газеті груба помилка... І не де-небудь, а в самому заголовку, – стиха мовив один з них.

Інший прискіпливо дивився на мене і вивчав мою негативну реакцію. «Не може бути, – враз промайнуло в думці».

– Мерщій вкажіть на помилку, – вимагав у своїх опонентів.

– Пропущений м'який знак.

– Латина такого знаку не має.

Несподіваний діалог враз набрав іншого забарвлення. На цьому й закінчилося подібне екзаменування. У мою роботу ніхто не втручався, адже газета була повністю інформаційно насиченою життям вузу. Якимось ненароком дізнавшись про цей чудернацький випадок, Федір Степанович широко посміхнувся з притаманним саме йому одеським гумором.

Академік Арват ніколи не втручався в творчий процес газети, охоче довіряв фахівцям, поважав їх і вони завжди віддячували добротою та повагою до нього.

Щоправда, одного разу, щоб узяти добро на випуск чергового номера часопису, як завжди, зайшов до ректора з усіма виробничими матеріалами. Було видно з усього, що ранок видався для вченого спокійним і радісним. Ніхто ще не зіпсував йому настроїв у його повсякденній діяльності. Оглядаючи макети, увагу Федора Степановича привернув матеріал, а точніше крик

душі студентки четвертого курсу історико-філологічного факультету Алли Макачук під заголовком «Злодіяга в благородних стінах». У ньому потерпіла скаржилася на те, що в жіночій умивальні інституту вона залишила на якихось дві хвилини сумку з гаманцем, де було 10 тисяч купонів, студентський квиток та візитна картка споживача. Тож через лічені секунди зник гаманець із сумки і все наявне в ньому, на жаль, зникла і злодійка, яка покликана в майбутньому сіяти «розумне, добре і вічне». Далі в матеріалі – відчай, мораль і певні висновки.

Федір Степанович схвалив цей матеріал до друку, аби з ним ознайомилися студенти і обговорили на факультетах.

На той час провідними темами «Алма матер» стали підготовка вузу до акредитації, відзначення 1000-ліття Ніжина та 175-річчя заснування нашого навчального закладу.

З нагоди ювілею вузу попередньо заплановано випустити здвоєний номер газети й висвітлити провідні віхи його життя. Заплановані й зібрані спогади випускників різних років. Історичними фотографіями, на яких зображені відвідини вузу Володимиром Сосюрою, Остапом Вишнею і навіть студентами далекої Америки, забезпечив редакцію провідний фотолітописець, режисер І.Добгоброд. До загального доробку долучили свої фотоілюстрації Т.Пінчук та Ю.Власовець.

Однак, як зазначив тодішній проректор з навчальної роботи П.М.Никоненко, не вистачало в номері матеріалу прославленого випускника нашого вузу, героя Соціалістичної праці, заслуженого вчителя України І.Коровая з м.Фастова Київської області. Як і належить, не забарилася зустріч з талановитим педагогом, який віддав свої здібності, помисли й творчі поривання дітям, школі, передовим методам навчання. До нього їздили за досвідом з усього Радянського Союзу. Своїми творчими розробками й новітніми надбаннями щодо викладання фізико-математичних наук він ділився досвідом на сторінках галузевих журналів та посібників.

Дізнавшись про мій візит і будучи неготовим до несподіваної зустрічі, ветеран педагогічної ниви обрав, як кажуть фізики, шлях найменшого опору. Саме до цієї знаменної дати, як запевнив він, підійдуть його роздуми про роль і відповідальність вчителя в суспільстві на сучасному етапі. Вони актуальні й нині. Актуальний матеріал прикрасив першу сторінку ювілейного номера.

20 років газеті – помітний літопис у житті колективу університету, студентів та редакційної колеги часопису, які завжди на пульсі часу своїми творчими доробками творять славні сторінки історичного процесу древнього вузу.

Зі святом вас усіх!

СВЯТКУЄМО ЮВІЛЕЙ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ГАЗЕТИ!

ОЛЕКСАНДР АСТАФ'ЄВ,
доктор філологічних
наук, професор Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка

Поява першого номера газети «Альма-матер» у далекому 1992 році – це була, нарівні з виходом газети «Просвіта», перша ластівка відкритості й публічності тодішнього життя інститутського колективу (бо ще університетом навчальний заклад не називався), рішень ректорату і вченої ради (ректор – професор, академік АПН України Федір Арват).

До того часу географічна карта України та її регіонів нагадувала зону закритості, де не можна було говорити ні про особистості окремих вождів, ні про систему привілеїв для партноменклатури, ні про порушення громадянських прав і свобод, ні про інші недоступні теми. Хоча, зрозуміло, всі про це знали і говорили упівголоса, а офіційні газети й екрани телевізорів заповнювала ритуальна, квазіідеологічна інформація.

ПЕРЕМОГА БЕЗ АРМІЙ І ГАРМАТ

Насамперед вітаю редакцію газети «Альма-матер» і весь колектив Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя зі славним ювілеєм – двадцятиліттям улюбленої газети.

Отже, перед тодішнім редактором газети Олександром Безпалом, членами редколегії професором Олександром Ковальчуком, доцентами Павлом Сердюком, Олександром Забарним, Олександром Астаф'євим, Валерієм Аніщенко, Ольгою Ростовською та іншими (може когось і пропустив) постало головне завдання – заповнити інформаційний вакуум, надати трибуну для слова будь-якому із членів колективу, бо, зрозуміло, газета виходила як позацензурне видання. Це була та гласність, або, як її називає Юрген Габермас, «publicite»,

яка через газету робила вищий навчальний заклад відкритим для громадян, гарантувала свободу думки, руйнувала стіну між керівництвом і колективом. Адже інститутська «влада» вперше потрапляла під контроль громадянського суспільства, що призводило до ліквідації секретності, перебудови взаємин між низами і верхами, краху державної монополії в сфері інформації. Стало значно важче маніпулювати суспільною думкою, почалися процеси реордінації – зворотнього вертикального впорядкування суспільства знизу вверх.

Один із вузлових моментів появи газети «Альма-матер» – проблема прав людини. Адже газета, як я уже сказав, давала право будь-якому членові колективу можливість висловитися і критикувати недоліки суспільного життя. І ті гострі проблеми, які були порушені на сторінках газети «Альма-матер» – голодомор, політичне безчинство, нищення храмів і української мови, політична еміграція і т.д., – усі вони свідчили про те, що в радянському суспільстві порушувалися права громадян, не було свободи слова і свободи преси і т.д., бо в усіх сферах життя панувала адміністративно-командна субординація.

І саме газети «Просвіта», «Альма-матер» забезпечували право людини і автономію особистості, відповідали прагненням кожного до самореалізації, гарантували свободу творчості у всіх сферах. «Люди народжуються вільними і рівними», – про це вперше сказала колективу газета «Альма-матер». У боротьбі за права людини у Ніжині було здобуто перемогу без армій і гармат.

«ALMA MATER» – МАТИ-ГОДУВАЛЬНИЦЯ

**ТЕТЯНА
СИДОРЕНКО,**
ст. викладач
кафедри
української
літератури,
редактор газети
«Alma mater»
(1997 - 1999 рр.)

У це важко повірити, але це факт. Журналістики я не обирала. Вона мене обрала сама. І так вийшло, що тільки ця Дама має право втручатися в моє життя, коли їй заманеться. Навіть якщо мені не до цього. Як і тоді, наприкінці 90-х років минулого століття. Я працювала тоді аж на трьох роботах, – часи були такі. Зайнятість була щонайповнішою. І на фоні цієї зайнятості хтось із ректорату запропонував мені «хоча би тимчасово поредагувати «Альма матер». Я й погодилась. Хоча й увянути не могла, що ця тимчасовість розтягнеться в часі аж на два роки.

Газета чомусь відразу стала студентською. Писали про «Кастель» з його проблемами, про побутові проблеми в гуртожитках, про труднощі навчання за контрактом та ще про дещо. Студенти потяглися тоді до

«Альма матері», як до останньої інстанції, в яку можна було поскаржитися або хоча би поділитися наболілим. Дбаючи про читальність газети, я раділа таким матеріалам, публікувала їх із дорогою душею. Пізніше виявилось, що тривіальна фраза «не роби добра – не буде зла» актуальна і в будь-якому часі, і в будь-якому просторі. Тому, коли настав час передавати редакторство іншій людині – Наталії Ландар, нинішній редактрисі «Альма матері», я з почуттям виконаного обов'язку в «Колонці редактора» на першій сторінці подякувала всім авторам за співпрацю (а я справді розжигалася тоді на розумне авторське коло: Олена Гудзенко, улюблена моя студентка, а нинішній доцент Київського національного університету; Тамара Дмитрівна Пінчук, талановитий фотомайстер та інші) і зайнялася не менш важливими справами.

Оскільки робота мене завше любила й зараз любить, я їй відповідаю взаємністю. Так сталося, що нині я займаюся ще й літературною творчістю. Чимало ситуацій, пов'язаних із тодішнім редагуванням «Альма матері», осмислених мною з висоти життєвого та журналістського досвіду, аж просять стати основою багатьох літературних сюжетів. Думаю, що так воно й буде...

Від редактора

Мабуть, це найважчий матеріал, який мені доводилося писати. Так іноді буває. Коли якась подія тебе емоційно не зачіпає, то де і слова з'являються, і формуються в логічний і структурований текст. А от спробувати не забути сказати про головне, коли з цією темою так багато пов'язано в твоєму житті, це не просто.

Готуючи цей випуск, я звернулася з проханням до тих, хто був причетний до народження університетської газети, щоб відтворити події двадцятиминуторної давнини. І хочу подякувати всім, хто відгукнувся на це прохання – попри свою зайнятість, неоднозначне ставлення до різних критичних ситуацій, яких було немало за два десятиліття, призабуті події та імена за два десятиліття, які пролетіли як одна мить. Мені було дуже цікаво читати спогади тих, хто брав участь у створенні газети, редагував і видавав її. Я для себе дізналася багато нових фактів, про які навіть не здогадувалася.

Також хочу добрим словом згадати тих студентів, які свій вільний час присвячували університетській газеті: Олена Лазун, Наталка Герасименко, Богдан Плузник, Ольга Конопацька... Майже всі вони обрали нелегкий журналістський шлях...

Ще раз вітаю причетних до тайни створення газети «Alma mater» і бажаю їм творчих успіхів і благополуччя!

Н.Ландар

ДО 90-РІЧЧЯ КАФЕДРИ ПЕДАГОГІКИ НІЖИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

Історія кожного навчального закладу – це історія його кафедр, викладачів. Уперше питання про відкриття кафедри педагогіки піднімається 28 вересня 1922 року на об'єднаному засіданні предметних комісій факультету соціального виховання. Власне в інституті з'явилося дві педагогічні кафедри: теорії і практики соціального виховання (керівник В.О.Заболотський) та педології (посада завідувача була вакантною). У кабінеті педології опрацьовувались такі дисципліни, як анатомія і фізіологія людини, педіатрія, психологія, соціальна педологія.

У лютому 1925 року було створено педолого-педагогічну секцію при кафедрі історії культури і мови, «предметом вивчення якої є об'єкт, суб'єкт, процес виховання її осередок». Її керівником було призначено спочатку професора Я.М.Колубовського, а згодом професора М.Ф.Даденкова. У 1930 році науково-дослідну кафедру закрили, не дивлячись на її вагомий внесок у розвиток української науки і культури.

У 1930-1931 навчальному році діяльність кафедри педології було відновлено під керівництвом Рябка Митрофана Артемовича. У складі цієї кафедри працювали: М.С.Косенко (асистент), М.Ф.Проценко, С.С.Дяченко.

З 1931 року обов'язки завідувача кафедри виконував професор Забарний Іван Михайлович. Він цікавився питаннями дошкільного виховання, методикою поза-шкільної роботи в політехнічній школі. Членами кафедри педагогіки були Л.П.Первушов, К.Г.Тітов, С.М.Чабатарьов.

Керуючись постановою ЦК ВКП(б) від 05.09.1931 року і листом Сталіна, в робочий план кафедри були внесені такі моменти:

- перегляд програми з педагогіки та інших дисциплін педагогічного циклу;
- перегляд викладання методик окремих шкільних дисциплін;
- перегляд організації практики студентів;
- участь кафедри в реалізації постанов ЦК ВКП(б) від 5/IX-1931 року серед масового вчителства;
- допомога школі в опанування активними методами роботи;
- боротьба на два фронти зі збоченнями від лінії партії;
- практичний перегляд педагогічної літератури в світлі листа Сталіна.

З осені 1932 року керівництво інституту вводить дипломні роботи для студентів-випускників усіх відділень. Провідна роль у цьому процесі належала кафедрі педагогіки.

З 1933 року кафедру педагогіки очолив Микола Федорович Даденков (1885-1955), який досліджував питання зарубіжної і вітчизняної історії педагогіки. Серед найактуальніших проблем кафедри були питання викладання педагогічних дисциплін та розробки програм з педагогіки. Її проекти створювали

часом самі викладачі педагогіки, сміливо вносячи зміни і доповнення до офіційної програми НКО.

1933-1934 роки – найтрагічніші у великій історії Ніжинської вищої школи. Саме в цей час тут відбувалася перевірка ЦК ВКП(б) та чистка інститутської партійної організації. В результаті цих заходів та після прийняття постанови від 4 липня 1936 року «про педологічні переукручення в системі Наркомосів» було заборонено викладання педології, видання педагогічної літератури.

З 1936 до 1941 року існувала єдина кафедра педагогіки, яка охоплювала всі предмети педагогічного циклу. Завідував кафедрою професор М.Ф.Даденков.

Після визволення Ніжина (14 листопада 1943 року) куратором кафедри педагогіки було призначено Івана Ілліча Пенського (1892-1980). Він закінчив Полтавський учительський інститут, однорічну аспірантуру при Ленінградському педагогічному інституті ім. Герцена і одержав право викладати педагогіку.

З 1946 року виконувати

обов'язки завідувача кафедри педагогіки і психології доручили Лідії Миколаївні Волковій (1892-1956). В її досвіді було учителювання в земських школах, педучилищі, викладання педагогіки в Чернігівському педінституті.

Протягом 1945-1946 рр. на засіданнях кафедри розглядалися і обговорювалися навчальні плани з педагогічних дисциплін, зміст білетів з державних та поточних іспитів, наслідки іспитів і заліків з педагогічних предметів. У 1947 році можна було вже сказати, що кафедра в основному забезпечена кадрами. У її складі працював доцент В.І.Помагайба, канд. пед. наук І.І.Пенський, старші викладачі М.Ш.Кругляк та Л.М.Волкова, викладачі М.А.Лескевич та Г.І.Копил. Наріжною проблемою кафедри стала ідея педагогізації всього навчально-виховного процесу педагогічного вузу.

У 1952-1953 рр. кафедра поповнилась одразу трьома асистентами (випускниками педагогічного факультету Київського державного педагогічного інституту ім. М.Горького) – Бородіною О.Л. (пізніше Богма), Курило Н.В., Пінчук Т.Д.. Молодих спеціалістів було прикріплено до

старших досвідчених викладачів.

У 1954 році кафедру педагогіки очолив Микола Андрійович Лескевич. Кафедра активно брала участь в найрізноманітніших інститутських заходах, тримала зв'язки зі школами, керувала педпрактикою, займалася науковою діяльністю.

У 1968 році завідувачем кафедри було призначено Михайла Миколайовича Фіцулу. Під його керівництвом викладачі кафедри опублікували 14 журнальних статей і 49 газетних. У серпні 1971 року кафедру знов очолив М.А.Лескевич, оскільки М.М.Фіцула був обраний завідувачем кафедри Тернопільського педінституту.

У 1974 році кафедра педагогіки була об'єднана з кафедрою психології і налічувала тринадцять співробітників. А в 1983 році кафедра педагогіки знову почала своє існування як самостійна одиниця. Після розподілу на кафедрі педагогіки залишилися: Ю.В.Чернов (завідувач), І.П.Шевченко, Г.І.Штепура, Г.С.Корда, Т.Д.Пінчук, О.Л.Богма, Н.І.Яковець, Ж.М.Володченко, С.В.Тезькова, В.М.Чернова, Н.В.Іванова. Ряди кафедри поповнили молоді викладачі: Конончук А.І.,

гічної майстерності, до складу якої ввійшло понад 20 викладачів. І 14 жовтня 2011 року кафедра педагогіки та педагогічної майстерності була перейменована в кафедру педагогіки до складу якої ввійшли: Є.І.Коваленко (завідувач), В.М.Благінін, Н.М.Стрельникова, Н.О.Паду, Н.І.Белкіна, В.М.Кучерявець, Л.О.Дубровська, Ю.Г.Новгородська, І.І.Киричок, В.М.Солова, В.Л.Дубровський, М.О.Шевчук, Н.М.Демченко, Н.В.Білоусова, С.І.Самаріна, О.В.Самойленко, Т.В.Гордієнко, О.А.Осавалюк.

Кафедрою проводиться велика робота з підготовки навчально-методичної літератури з грифом МОН України («Родинно-сімейна енциклопедія», «Довідник класного керівника», «Методика роботи в літньому оздоровчому таборі», «Екологічне виховання учнів», «Енциклопедія батьківства: посібник із сімейного виховання», «Класні керівники: пошук інновацій», «Методична робота в дошкільному навчальному закладі»).

За редакцією Є.І.Коваленко видаються «Наукові записки. Серія: Психолого-педагогічні науки». Кафедрою здійснюється підготовка та проведення науково-практичних міжнародних та всеукраїнських конференцій («Шляхи вдосконалення професійно-педагогічної підготовки вчителя в умовах перебудови вищої і середньої школи» (Ніжин, 1990); «Освіта і виховання в Польщі і Україні» (Ніжин, 1998); «Інновації у вищій освіті» (Ніжин, Київ 2004, 2005, 2007); «Професіоналізм педагогічних кадрів: сучасні підходи, концепції, досвід» (Ніжин, 2002); «Педагогічна і громадянська діяльність Софії Русової в контексті сучасності» (2006); «Видатні педагоги XIX ст., про виховання «нової людини» (М.Демков, М.Корф, К.Ушинський, М.Пирогов, С.Русова, М.Костомаров, М.Драгоманов та ін.) (2009); «Педагогічна спадщина Софії Русової в контексті сучасності» (Ніжин – Чернігів – Олешня, 2011).

Євгенія Іванівна Коваленко здійснює наукове керівництво комплексною темою кафедри «Розвиток школи і педагогічної науки в Україні в XIX-XX ст.». Викладачі та аспіранти кафедри досліджують різні аспекти розвитку вітчизняної та зарубіжної педагогіки. При кафедрі з 1992 року діє аспірантура. За цей час підготовлено 26 кандидатів педагогічних наук.

Сьогодні на кафедрі працює 17 викладачів, з них 1 професор (Коваленко Є.І.), 8 доцентів (Благінін В.М., Белкіна Н.І., Паду Н.О., Стрельникова Н.М., Новгородська Ю.Г., Киричок І.І., Дубровська Л.О., Кучерявець В.Г.), 3 кандидати педагогічних наук (Демченко Н.М., Білоусова Н.В., Самойленко О.В.), 2 асистенти (Самаріна С.І., Гордієнко Т.В.), які захистили кандидатські дисертації і 3 старших викладачі – Солова В.М., Дубровський В.Л., Шевчук М.О.

У даний час кафедра педагогіки є знаним в Україні науково-педагогічним осередком. Підтримує творчі зв'язки з багатьма вітчизняними та зарубіжними науковими установами.

ЛІТЕРАТУРНА СТОРІНКА

НЕВЖЕ МИ З НЕЮ В ЧАСІ

24 серпня після важкої хвороби померла відомий літературознавець, доктор філологічних наук Ніла Зборовська. Ніла Зборовська (1962 – 2012рр.) – письменниця, літературознавець, психоаналітик, працювала старшим науковим співробітником Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України. Була директором Центру гендерних досліджень при Інституті.

Густий туман окутав ранковий Ніжин... Буде гарна погода... Сьогодні ж свято... Воздвиження... і 50-й день народження Ніли Зборовської. Був би... Ми до неї ідемо, на Черкашину, у саме серце України, на землю, яка дала Шевченка... Звичайні студентки філфаку... Так долі треба...

Місяць тому я несподівано познайомилася з племінницею Ніли Вікторівни. Якимось дивом знайшла її в соціальній мережі. Світлана повідомила мені, що двадцять сьомого вересня планується відкриття меморіальної дошки, у селі, де навчалася її тьотя. Приїде багато науковців... «А можна, і я приїду?» – напрошуюсь. «Звичайно, можна». Я вирішую взяти з собою Подругу.

Сьома ранку. Ми вже в Києві... Блукаємо Хрещатиком. Нарешті знаходимо будівлю Академії наук України, де нас має підібрати автобус науковців, які теж їдуть до Рубаного Моста на вшанування пам'яті своєї колеги. Я хочу купити квіти... Нещодавно мені мріялось зустріти Нілу Вікторівну серед Києва й вручити букет... Запізnilася... Мрія з'явилася, коли Зборовської вже не було серед живих. А потім я знайшла статтю Володимира Даниленка, у якій він розповів про те, що студенти ходили натовпами за Нілою Зборовською і дарували своїй улюбленій викладачці червоні троянди. Я теж вважаю її своїм Викладачем. Хоча, на жаль, не знала Ніли Вікторівни особисто. Але

її наукові праці, літературний доробок займають важливе місце в духовних пошуках моєї нехрещеної душі. Іноді мені дещо важко зрозуміти, але щоразу, коли беру до рук чи то «Код української літератури», чи «Феміністичні роздуми на карнавалі мертвих поцілунків», відкриваю для себе щось нове.

«Річ у тім, що я народилася й жила в селі, дуже віддаленому від міста, в езотеричному світі» – розповідала Ніла Вікторівна у своїх інтерв'ю. І цим спокусила мене поїхати до неї на Батьківщину. Щоб щось зрозуміти...

Ми вже в Рубаному Мості, водій зупиняє бусик біля кладовища. Прямуємо до могили Ніли Вікторівни. Я відчуваю, що з кожним кроком стає все важче дихати. Бачу Світлану, вітаюся, вона ледь чутно відповідає. Поряд стоять Антоніна Вікторівна – сестра, Ганна Петрівна – мама Ніли Зборовської, колеги, друзі. Кладу квіти... З пам'ятника на мене дивляться очі Ніли Вікторівни. Я не витримую погляду, опускаю голову... Страшна енергетика болно стискає мені груди. Наче якийсь чорний вихор крутиться довкола мене. Біль і бунт... «Я пам'ятаю нашу останню зустріч із Нілою

Вікторівною... Її погляд, у якому виражалася сила людини, яка бореться і готова боротися до останнього... У неї була ще маса планів... Каже: «Працюю. Але боюся, що не встигну... І те треба закінчити, і те...», – згадує про колегу Геннадій Миколайович Нога. У думках вириває сторінка сайту Інституту літератури. Ніла Вікторівна – співавтор 12-ти томної академічної «Історії української літератури». Її ім'я в чорній рамці...

...Лідія Кавун пригадує: «Я не скажу, що ми з Нілою були близькими подругами... У нас просто були теплі, приятельські стосунки. Коли навчалися, жили в одному гуртожитку. Але Ніла запам'яталася мені саме такою, якою вона виходила на сцену червоного корпусу університету імені Шев-

чі на екзамені з алгебри, але їй поставили четвірку. Через це Ніла втратила золоту медаль... Потім вона два роки підряд не зможе вступити до омріяного університету імені Т.Шевченка. А все через відсутність у неї медалі. Це було одним із перших випробувань майбутнього науковця, чие ім'я тепер носитиме школа.

...На подвір'ї, де колись ступала юна Ніла, зібрався школярі, їхні батьки, учителі й, звичайно, мама, рідні, друзі та колеги з Києва, Черкас, Дніпропетровська, Кривого Рогу, Кам'янця-Подільського, Варшави. Володимир Поліщук, завідувач кафедри української літератури та компаративістики ЧНУ ім.Б.Хмельницького, розповідає: «Ми намагалися зробити хоч щось, аби гідно пошанувати пам'ять Ніли Вікторівни. Упо-

рядкована її могила... У музеях Черкас і Лисянки створені експозиції пам'яті Ніли Зборовської. 26 вересня в ЧНУ ім.Богдана Хмельницького пройшов Перший семінар молодих учених на вшанування пам'яті Ніли Зборовської. І ми спільно з Інститутом літератури імені Т.Г.Шевченка НАН України взяли на себе зобов'язання проводити його один раз на два роки». Також від імені колег Ніли Вікторівни Володимир Трохимович подякував директору та педагогічному колективу Мар'янівської загальноосвітньої школи за те, що вони взяли на себе турботи з проведення заходів ушанування пам'яті геніального літературознавця і створили музейну кімнату, присвячену Нілі Зборовській. Він виголосив подяку сільським головам Рубаного Моста та Мар'янівки Валентині Василівні та Миколі Васильовичу за те, що вони щиро переймаються пам'яттю своєї землячки.

Урочиста мить... Заступник директора Інституту літератури імені Т.Шевченка, член-кореспондент НАН України Микола Матвійович Сулима та найкраща учениця Мар'янівського НВК Табуленко Ганна відкривають меморіальну дошку.

Оплески...

«На Лесю Українку схожа», – почулось у натовпі. Хтось додав: «Навіть гарніша!» Соняшники, на їх фоні – красиве обличчя... «Жінка, що мріє про сонце», – саме так називав колись Нілу Зборовську журнал «City Life». З-під соняшників проглядається почерк Ніли Вікторівни... Автором меморіальної дошки є заслужений художник України Іван Васильович Фізер.

Колишній класний керівник Микола Павлович згадує: «Нілочка прийшла до нас вчитися в 10-11 клас із Рубаного Мосту. Вона була учениця дуже здібна. Завжди допомагала всім учителям у школі».

Біля меморіальної дошки зібрався рідні, друзі, колеги Ніли Зборовської

ченка. Вона грала Мавку»...

Як пощастило мені дізнатися, у дитинстві Ніла Зборовська мріяла стати акторкою. Своїм артистизмом вона захоплювала публіку. Мені здається, що цей дар проявився і в її слові, котре вражає своєю ширістю й вітальністю. Чомусь згадалося есе «Моя Леся Українка». З якою любов'ю літературознавець говорила про цю поетесу. Мене особисто дуже вразила її інтерпретація «Лісової пісні». Аж світогляд перевернувся...

Пошук істини... Ось чому присвятила життя ця жінка. У своєму інтерв'ю вона заявляла: «З фемінізмом у розпрощалася. Фемінізм – світогляд соціально активної жінки. Є в жінок соціальне призначення, є метафізичне. Я метафізична жінка. Це – найбільше щастя в соціумі: вчити шукати істину».

Вітер обвіває обличчя, висушує сльози...

Поклонившись могилі Ніли Вікторівни, ми ідемо до села Мар'янівки, де відомий літературознавець і письменниця закінчила школу. Там має відбутися відкриття меморіальної дошки та музейної кімнати, присвячених її пам'яті. У своєму романі «Українська Реконкіста» Зборовська згадує, як вона розв'язала правильно всі зада-

ЛІТЕРАТУРНА СТОРІНКА

РОЗМИНУЛИСЬ?..

Авторка численних статей, есе, романів, Зборовська відома завдяки науковим працям. Найбільш значимими з них називають «Психоаналіз і літературознавство» (2005), «Код української літератури» (2006) та ін.

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української літератури та компаративістики ЧНУ ім. Б. Хмельницького, голова Черкаської обласної організації НСПУ, Валентина Коваленко зауважила: «Дуже добре було б, якби і в Рубаному Мості, де Ніла Вікторівна закінчила 8 класів, теж була табличка: «Тут навчалася Ніла Зборовська»... У руках Валентина Михайлівна тримає букет червоних троянд: «Квіти ось ці, які ми поклали до її могилки і зараз покладемо до дошки, передав Микола Булатецький, відомий політик. Той Микола Булатецький, який став для Ніли зразком красивого типового українського чоловіка, того мужнього коду. Тільки зараз він починає усвідомлювати з ким мав справу. Що це справді велика жінка, велика людина... Ніла намагалася дослідити тексти письменників саме до того ширця, глибинного ширця, як ото криниці копають глибоко і докопуються до тих джерельних основ... Щось подібне намагаюся робити і я. Але тільки намагаюся. Бо вона.. Спілкуючись із нею, я набагато глибше почала відчувати слово. Я їй дуже вдячна. І моя книжка «До ширця поетичного слова» присвячена саме їй».

Біль вчувався в кожному слові рідного дядька Ніли Вікторівни – Миколи Степановича Зборовського: «Сьогодні ми шануємо день народження Ніли Вікторівни та її пам'ять. Як кажуть, з журбою радість обнялася... Вона любила всіх... І я дякую Богові, що вона зустріла людей, які відповіли їй цим же. Тільки з вашою допомогою вона змогла проявити себе. Слова зі Свято-

вжене... Її друзями, людьми, котрі її любили, науковцями. Пам'ять про Нілу буде вічною...»

Звертаючись до молоді, подруга Ніли Вікторівни Ніна Бернадська наголосила: «Все у ваших руках, діти. Дерзайте! Пам'ятайте про Нілу... Прочитайте її біографію, які кроки в широкий світ робила вона». Також Ніна Іванівна подякувала рідним Ніли Зборовської, учителям, які виховали її, зокрема першій учительці.

Далі – зворушливі розповіді дітей про дитинство маленької Нілочки, спогади її першої вчительки Ганни Віталіївни, перегляд фільму, створеного доцентом кафедри літератури ЧНУ ім. Б. Хмельницького Інною Кошовою. Інна Олексіївна змонтувала прижиттєві відеозаписи з Нілою Вікторівною, спогади найрідніших людей, фотографії, пересипала все це цитатами з творів Ніли Зборовської.

Світлу посмішку викликали спогади про дитинство майбутнього літературознавця, про те, як вона втікала з дому, щоб не мити посуд, ховалася в житі й читала улюблені книги, як потай від усіх училася за хатою красиво ходити, як вимазала новеньку білосенюку шубку... Ми з Подругою плакали від слів із «Феміністичних роздумів...»: «Жінка весь час бореться за життя. А це робить її по-дурному впертою і мужньою».

Я дивилася на маму Ніли Вікторівни, і хотілося низько вклонитися їй. Ганна Петрівна гостинно зустріла науковців, для кожного у неї знайшлося тепле слово. У цей день найважче було їй... Згадалися слова Ніли Вікторівни з одного її тексту: «Мамині дівчатка знали із самого дитинства, що мужність і сила їхньої сім'ї – це мама».

На все життя закарбувалися в душі рядки з вірша кандидата філологічних наук, доцента Ганни Клименко «Пам'яті Ніли Зборовської»: «Невже ми з нею в часі розминулись? Невже вона – як сонце – не тутешня». Дійсно, ми розминулись. По-справжньому я оцінила науковий і творчий доробок Ніли Зборовської майже через рік після її смерті, коли закінчувала третій курс, прочитавши її інтерпретацію «Лісової пісні». І для мене вона стала не просто Зборовською, а Нілою Вікторівною...

...Наступного дня на лекціях я крадькома читала книгу Надії Тубальцевої з однойменною назвою «Ніла», яку вона писала про свою подругу. І поступово мою душу відпускав біль... Залишалася Пам'ять... Спогади... Книги Ніли Зборовської, які я ще не встигла прочитати. Над ними час не має влади...

Світлана Коровченко, студентка філологічного факультету, Фото Ольги Сірої

«Поезія – це незбагненне диво...»

Поезія душі

Поезія душі – це сяйво мрій,
Це усміх долі, це палка жоржина,
Це зірка з неба в душу впала вмиль,
Поезія – це незбагненне диво.

Мої вірші

Мої вірші – мереживо думок
Снуються вільно, наче в кроснах нитка.
Сплету я з них розкішний круг-вінок
Й пущу його услід за буйним вітром.
Нехай летить по світу й водночас
Дарує людям радість і надію,
А я лелію думки повсякчас,
А потім – знов по світу їх розвію.

Ми – українці!

Як гірко жити в самоті,
І навіть сонечко не гріє,
І де ж той захист від журби?
Лиш зірка одиноко мріє.
Все сумно, тихо і незрячо,
Немов у темному проваллі,
Все журишся, козаче,
І щастя-долі все шукаєш.
Десь ходить-бродить гарна доля,
А злая округ тебе скаче,
Стискає обруч зла неволя,
Як важко жити, небораче!..
Коли Україна у Вогні,
І стогне, плаче у ярмі,
Коли татари палять села,
Понурі люди, невеселі
Клянуть свою тяжку долю
І хияють голови в покорі.
Коли немає ні родини,
Ні прихистку, ані гостини,
Коли немає в мене хати,
Де привітала б мене мати,
І чорнобровая дружина
Не йде стрічать мене із сином,
Коли ж зійде на небі сонце,
Коли ж настане світла днина,
Розвидниться й моє віконце
І заспіває Україна.
Не треба голови схиляти
І лиш стогнати у ярмі
А вражі голови рубити,
Бо на війні, як на війні,
Бо ми – українці, ми – це сила,
Ми є, ми – вічність, ми – народ,
Ми – незборимий дух і віра,
Ми – нескінченні, ми – оплот!

Вікторія Шевчик, випускниця філологічного факультету

Музейна кімната письменниці

го Письма: «Возлюби ближнього свого... Возлюбить ворогів ваших» були її життєвим кредо. Саме слідування їм дало їй змогу мати стільки друзів. Щирою бути з усіма від любові своєї. Але вона була і твердою. Твердо вступала в дискусії... Бо в цьому народжується правда. Я вдячний вам усім, хто прийшов ушанувати її пам'ять».

Друг Ніли Зборовської, письменник Микола Бабак наголосив: «Сподіваюсь, її коротке, фантастичне життя буде продо-

ТРУБИН ВІТАЄ РИБАЛОК

29 – 30 вересня озеро Трубин, що у с. Ядути перетворилося на арену спортивних змагань рибалок, які провели розіграш Кубка НДУ імені Миколи Гоголя з лову спінінгом хижої риби з човна. Такі змагання проводились вже вдруге. За почесний трофей змагалися більше десятка рибалок, як справжніх професіоналів своєї справи, так і любителів «тихого полювання». Змагання тривали два дні. У перший день учасники проводили «розвідку боєм», обираючи найбільш «рибні» місця.

На другий день навіть проливний дощ не завадив рибалкам, які йшли на змагання зі справжнім спортивним запалом. У запеклій боротьбі перемогу здобув Кузьмич Павло, сторож науково-дослідної бази «Лісове озеро». Він спіймав трьох шук загальною вагою 1,5 кг. До речі, саме він переміг в номінації на найбільшу рибину. Один з його трофеїв трішки не дотягнув до кілограму. Друге місце посів Олександр Воротченко, що представляв команду адміністративно-

господарської частини. Його чотири щуки «потягнули» на 1,1 кг. Закнув трійку лідерів досвідчений рибалка Наконечний Володимир Іванович, що виступав за команду адміністрації університету.

Переможців нагородили медалями та цінними подарунками. Без призів не залишився жоден учасник змагань. Ну, а тим кому не пощастило у рибній ловлі, відвели душу у «тихому грибному полюванні».

Олексій Лейберов, голова профкому співробітників НДУ

Команда рибалок Ніжинського держуніверситету

Кращі рибалки - призери змагань

Щука-рекордсменка

На Трубині полювали не лише на рибу

ALMA MATER
Засновник — колектив Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
***
Газета виходить українською мовою раз на місяць окрім липня і серпня. Обсяг 2 друкаркуш.
Тираж 900 примірників.
Свідоцтво про державну реєстрацію ЧГ 442-91ПР

РЕДАКЦІЙНА РАДА
Голова редакційної ради – Станіслав Зінченко
Редактор: Наталка Ландар
Члени ради: Григорій Самойленко, Олександр Гадзінський, Анатолій Ролік, Петро Моціяка

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 16602, м. Ніжин Чернігівської обл., вул. Кропив'янского, 2, університет, новий корпус, кімната № 213, внутрішній телефон 10-39, email: almatmater.ndu@gmail.com
Комп'ютерна верстка, набір та макетування: Наталка Ландар

Відрукована у Видавництві НДУ імені М.Гоголя
Замовлення №21